

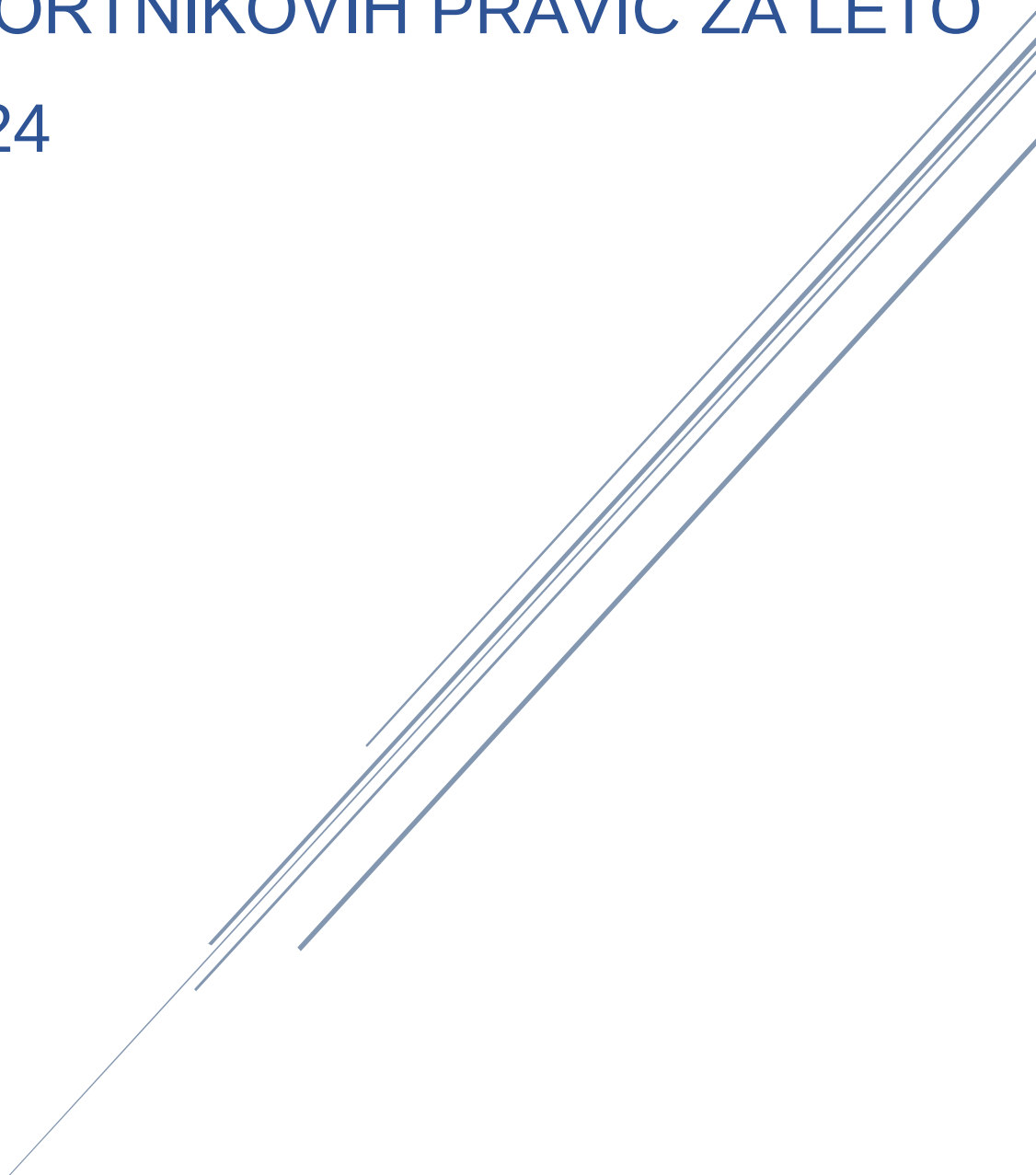
REPUBLIKA SLOVENIJA

MINISTRSTVO ZA GOSPODARSTVO, TURIZEM IN ŠPORT

VARUH ŠPORTNIKOVIH PRAVIC

Kotnikova ulica 5, 1000 Ljubljana

LETNO POROČILO VARUHA ŠPORTNIKOVIH PRAVIC ZA LETO 2024

KAZALO

1	NAGOVOR.....	3
2	O VARUHU ŠPORTNIKOVIH PRAVIC.....	8
2.1	SPLOŠNO O VARUHU ŠPORTNIKOVIH PRAVIC.....	8
2.2	ZAKONSKA UREDITEV IN PRISTOJNOSTI VARUHA	10
2.3	DOSTOPNOST VARUHA	11
2.3.1	Kontakt.....	11
2.3.2	Stiki varuha s športniki v letu 2024	12
2.4	FINANCIRANJE VARUHA	13
3	POROČILO O OBRAVNAVANIH ZADEVAH	14
3.1	STATISTIKA.....	14
3.2	VSEBINSKO POROČILO.....	17
3.2.1	Seznanitev in svetovanje.....	18
3.2.2	Pridobivanje in posredovanje informacij.....	20
3.2.3	Nudenje pomoči in usmerjanje	21
3.2.4	Posredovanje pri reševanju sporov	21
3.2.5	Obravnava in izdaja pobud.....	21
3.2.6	Udeležba na prireditvah in druge aktivnosti.....	22
4	IZPOSTAVLJENA PROBLEMATIKA V LETU 2024	24
5	PRIPOROČILA ZA LETO 2025.....	26

V poročilu vsi izrazi, zapisani v moški slovnični obliki, veljajo za oba spola.

1 NAGOVOR

Spoštovani,

pred vami je Letno poročilo za leto 2024, ki ga kot varuh športnikovih pravic predajam predsedniku vlade Republike Slovenije, dr. Robertu Golobu. Zakon o športu, ki daje zakonsko podlago za delovanje varuha, kot eno izmed temeljnih nalog seznanjanja in ozaveščanja javnosti, nalaga tudi dolžnost letnega poročanja Vladi Republike Slovenije.

Preteklo leto, leto 2024, je bilo s športnega vidika zelo uspešno in je ponovno potrdilo, da je šport del identitete slovenskega naroda ter pomemben družbeno-socialni gradnik slovenske družbe. Preteklo leto je bilo po tekmovalni pestrosti izjemno, prav tako so izjemni rezultati naših športnikov. Slovenski športniki so nas razveseljevali že v zimskem času. Športna vrhunca leta pa sta bila nedvomno evropsko prvenstvo v nogometu in olimpijske igre v Parizu, kjer so naši športniki izvrstno nastopali in zastopali našo državo. Navduševale so nas imenitne predstave naših športnikov na nogometnem prvenstvu in olimpijskih igrah, od koder so se vrnili v domovino z osvojenimi tremi odličji. Tako se je Republika Slovenija ponovno uvrstila na seznam dobitnic olimpijskih medalj in znova potrdila, da je kljub majhnosti pomembna športna nacija. Za Slovenijo sta zlati odličji osvojili plezalka Janja Garnbret in judoistka Andreja Leški, v kajtanju pa je Toni Vodišek osvojil srebrno odličje. Ne nazadnje pa je treba poudariti tudi izjemno vožnjo Tadeja Pogačarja, ki ga je pripeljala do naslova svetovnega prvaka na svetovnem prvenstvu v kolesarstvu.

Pestrost in medijska izpostavljenost športa se je odražala tudi pri delu Varuha športnikovih pravic, saj je varuh v preteklem letu obravnaval ne po številu, nedvomno pa po pestrosti največ primerov v zgodovini delovanja. Teh je bilo 55 (le leta 2020 56 primerov).

Dodatno je treba poudariti še področja, na katerih so se z vidika delovnega področja varuha, njegovih dosedanjih priporočil za izboljšanje družbene odgovornosti na

področju športa v Republiki Sloveniji in skrbi za zagotavljanje in uresničevanje pravic športnikov in strokovnih delavcev v športu zgodili pomembni premiki. Tako se je po letih prizadevanj in priporočil (priporočilo št. 3 iz leta 2020, da je treba večjo pozornost posvetiti zaščiti osebne integritete posameznikov v športu oz. zaščiti športnike in šport pred oblikami nenaključnega nasilja nad športniki), v okviru Ministrstva RS za gospodarstvo, turizem in šport oblikovala delovna skupina, ki bo identificirala najbolj učinkovit pristop k zagotavljanju varnosti in razvoju integritete v športu. Delovna skupina je ob začetku svojega dela izvedla okroglo mizo v okviru Dnevov Olimpijskega komiteja Slovenije, ki je bila posvečena izboljšanju varnosti (povezano z nasiljem v športu) in integritete v športu, na kateri je bila zbrana celotna slovenska športna javnost. Na okrogli mizi so sodelovali različni strokovnjaki in predstavniki različnih državnih organov, katerih delo je povezano z osveščanjem, raziskovanjem, preprečevanjem, preiskovanjem in pregonom dejanj, ki izvirajo iz neprimerne ravnanja v okviru športne aktivnosti. Razprava je pokazala, da je tema zelo široka, pogledi različni in da je za reševanje potreben celostni pristop. Jasno se je izkazalo, da je treba to tematiko reševati sistematično in strokovno ter postaviti sistem, ki bo temeljil na preventivi in osveščanju in bo predvsem najranljivejšim skupinam v športu zagotovil varno športno okolje, obenem pa zagotovil tudi predvidljivost dela trenerjev in drugih delavcev v športu. O nasilju v športu je bil izveden tudi interni posvet pri predsednici Republike Slovenije. Zelo pozitivno je tudi, da se je o tej temi začelo govoriti javno in da je čedalje več t. i. Erasmus projektov, ki jih izvajajo različne organizacije v Republiki Sloveniji in ki raziskujejo različne vidike preprečevanja in osveščanja o nasilju v športu. Varuh je na Terminološko svetovalnico Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti poslal tudi pobudo za najustreznejše slovensko poimenovanje za angleški termin *safeguarding*, ki se v tujini uporablja na področju nasilja v športu.

Drug pomemben sklop aktivnosti varuha v letu 2024, ki se neposredno nanaša na pretekla priporočila varuha, pa je povezan s postopkom priprave Nacionalnega programa športa v Republiki Sloveniji 2024–2033. Nacionalni program športa kot strateški dokument predstavlja osnovo za implementacijo preteklih priporočil varuha, ki jih je naslovil na Vlado Republike Slovenije in so bila sprejeta v sklopu poročila. Tako

je varuh sodeloval v vseh fazah priprave osnutka Nacionalnega programa športa, od evalvacije do priporočil in pobud ob javni objavi osnutka dokumenta. Varuh je poleg aktivnosti, povezanih z evalvacijo področja starega nacionalnega programa, aktivno sodeloval tudi pri javnih predstavitvah novega dokumenta t. i. fokusnim skupinam, in podal predloge v postopku objave dokumenta na portalu E-demokracija. Po informacijah, ki jih je varuh prejel s strani Direktorata za šport na Ministrstvu za gospodarstvo turizem in šport, nosilca priprave osnutka, so bili njegovi predlogi načeloma upoštevani. Varuh si bo aktivno prizadeval tudi za primerno implementacijo predlogov, ki bodo upoštevani in sprejeti v končni verziji Nacionalnega programa športa, v izvedbeni oz. akcijski načrt Nacionalnega programa športa, ki bo sprejet po obravnavi in sprejemu Nacionalnega programa športa v Državnem zboru Republike Slovenije.

Zaradi izpostavljenosti športa v letu 2024 in posledično tudi izpostavljenih tem, povezanih s športom, je bil varuh aktiven tudi na področju osveščanja javnosti. Tako je kot vsa leta doslej predstavil letno poročilo Strokovnemu svetu za šport in delegatom na Skupščini Olimpijskega komiteja Slovenije. Veliko več kot v preteklosti pa so se z vprašanji na varuha obračali tudi mediji. To se je izkazalo za zelo pozitivno, saj je imel varuh možnost širši javnosti predstaviti institucijo in delo varuha. Dodatno pa lahko predstavil tudi svoje poglede na določena odprta vprašanja oziroma problemske sklope v športu.

Glede na vsebino 55 primerov, ki jih je v letu 2024 obravnaval varuh, pa velja poudariti, da pestrost primerov in pravnih podlag postaja čedalje večja, kar je po mnenju varuha pozitiven indikator, ki kaže na osveščenost športnikov in trenerjev o pravicah in želji po aktivnem reševanju odprtih vprašanj. Posledično to prispeva k izboljšanju pravnega položaja športnikov in strokovnih delavcev v športu ter pozitivno vpliva na razvoj področja prava in športa. Z vsebinskega vidika je zaznati trend, da je področje prostega prestopanja športnikov, ki ga ureja 34. člen Zakona o športu, kadar športniki prestopajo med športnimi organizacijami, čedalje bolje urejeno, kar kažeta zlasti dva kazalnika. Prvi je, da se odstotek primerov v skupnem številu letno obravnavanih primerov, povezanih s prostim prestopom, v primerjavi z vsemi obravnavanimi primeri znižuje.

Drugi kazalnik pa je, da je vse več primerov povezanih s pridobivanjem informacij in svetovanjem ter ne več z nudenjem pomoči pri reševanju zapletov v zvezi z zaračunavanjem denarnega nadomestila za prestop in s plačilom izpisnic. Med drugimi pravnimi podlagami obravnavanih primerov pa prevladujejo interni akti športnih organizacij in iz njih izhajajoče posledice. Zaradi tekmovalno pestrega leta je bilo v preteklem letu zaznati večji porast primerov na področjih, ki se nanašajo na nastope na tekmovanjih in registracijo in kategorizacijo po Zakonu o športu in iz njega izhajajočih Pogojev in kriterijev za registracijo in kategorizacijo športnikov v Republiki Sloveniji ter postopek izvajanja javnega pooblastila. Poudariti je treba, da je Strokovni svet za šport v letu 2024 sprejel nov dokument, ki ureja pogoje za registracijo in pridobitev kategorizacije. Strokovni svet za šport je varuha povabil na prvo srečanje delovne skupine za pripravo sprememb teh pravil, vendar pa kasneje ni več sodeloval v delovni skupini. Ta pravila so še posebej pomembna, saj so prav ta pravila tista pravna podlaga, ki omogoča realizacijo temeljnih pravic športnika do registracije in kategorizacije po 32. in 33. členu ZŠpo-1 in na katerih temeljijo druge statusne pravice športnikov, predvsem tiste po 35. členu Zakonu o športu.

Za leto 2024 je treba posebej omeniti tudi povečanje števila primerov, pri katerih se pravna podlaga obravnavanega primera ne nanaša neposredno na Zakon o športu in interne akte športnih organizacij, pa ima ta vseeno vpliv na športno aktivnost posameznika ali skupine posameznikov. Predvsem je šlo za porast primerov, katerih pravna podlaga obravnave je bilo pogodbeno razmerje med športnikom in športno organizacijo, ki je po naravi razmerja civilnopravno razmerje. Športniki so načeloma potrebovali pomoč in svetovanje pri razlagi pogodbenih določil.

Pozitivno z vidika varovanja zdravja športnikov je, da je Ministrstvo za zdravje uredilo področje preventivnih zdravniških pregledov za registrirane športnike, ki do sedaj niso mogli uveljaviti te pravice na način, ki bi jim omogočila brezplačen dostop do zdravniškega pregleda in je bila omogočena le kategoriziranim športnikom. S tem pa se je implementirala odločitev Delovnega in socialnega sodišča v Ljubljani z dne 16. 3. 2022 v zadevi št. V Ps 1408/2021.

Vseeno pa bi se bilo treba na področju športa posebej posvetiti zaščiti prijaviteljev oziroma žvižgačev. Kajti prav zaščita žvižgačev je zaradi organiziranosti športa v t. i. evropskem modelu športa ena izmed prioriternih nalog mednarodnih športnih organizacij. Zaradi sistemske ureditve, ki velja v Republiki Sloveniji, bi bilo to področje treba urediti v okviru krovnega zakona s tega področja, tj. Zakona o zaščiti prijaviteljev (ZZPri; Uradni list RS, št. 16/23).

V nadaljevanju sledi analitično-vsebinski del poročila, ki podrobneje predstavlja vsebino dela varuha in je strukturno razdeljen v dva dela. V prvem delu je poleg splošnih informacij o varuhu še statistično in vsebinsko opisano delo v letu 2024. Iz poročila o opravljenem delu sta razvidna splošno stanje na področju pravic športnikov in strokovnih delavcev v športu ter raven udejanjanja javnega interesa na področju športa v Republiki Sloveniji v obravnavanem letu. V drugem delu poročila so na podlagi obravnavanih primerov, ugotovitev, pridobljenih informacij in seznanitev, predlagani ukrepi za izboljšanje področja zagotavljanja pravic športnikov in strokovnih delavcev v športu, integritete in družbene odgovornosti na področju zagotavljanja javnega interesa v športu v Republiki Sloveniji.

Za zaključek želim poudariti, da si bom tako osebno kakor tudi kot varuh v prihodnje prizadeval za razvoj čistega in varnega športnega okolja, ki bo omogočal razvoj športa v Republiki Sloveniji ter tako pripomogel k ohranjanju in promociji pozitivnih vrednot, ki jih šport predstavlja v slovenski družbi. Kajti prav varno in čisto športno okolje je eden ključnih pogojev za zaščito državljanov pri ukvarjanju s športom in eden ključnih elementov za ohranjanje konkurenčnosti slovenskega športa in uspešnosti slovenskih športnic in športnikov v svetu.

dr. Rožle Prezelj OLY,
varuh športnikovih pravic

2 O VARUHU ŠPORTNIKOVIH PRAVIC

2.1 SPLOŠNO O VARUHU ŠPORTNIKOVIH PRAVIC

Uvodoma je treba poudariti, da je bilo leto 2018 za slovenski šport z vidika varovanja pravic športnikov in strokovnih delavcev v športu prelomno, saj je 1. aprila 2018, takrat v okviru Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport, začel delovati varuh športnikovih pravic. Leta 2023 se je izteklo prvo mandatno obdobje delovanja funkcije varuha, kjer sem na podlagi ponovnega imenovanja s strani Vlade Republike Slovenije, ob predhodnem soglasju Strokovnega sveta za šport Vlade Republike Slovenije in podpori Komisije športnikov in Klubov slovenskih olimpijcev, dobil možnost, da v novem petletnem obdobju nadaljujem načrtano delo.

Pomembno je pojasniti, da je z vzpostavitvijo pravne podlage instituta varuha pravic športnikov in strokovnih delavcev v športu in nato vzpostavitvijo njegovega delovanja, Republika Slovenija postala ena od vodilnih držav na področju razvoja in zagotavljanja družbene odgovornosti pri varovanju pravic športnikov in strokovnih delavcev v športu. Pri tem pa je treba poudariti, da je bilo v letu 2023 na podlagi predstavitve instituta Varuha športnikovih pravic izkazano zanimanje Republike Nemčije, da se podrobneje seznani s slovensko ureditvijo tega področja. Zato sta bili v sodelovanju z Ministrstvom za gospodarstvo, turizem in šport poročilo za leto 2022 in mandatno poročilo za obdobje 2018–2023 prevedeni v angleški jezik in posredovani nemški zvezni vladi.

Poudarjam, da zakonska ureditev in vzpostavitev delovanja pomembno prispevata k vzpostavljanju in dvigovanju splošne družbene odgovornosti v športu in humanosti dela s športniki, obenem pa prav vzpostavitev instituta izpolnjuje zavezo Republike Slovenije, da aktivno pristopa k implementaciji človekovih pravic tudi na področju športa. Tako institut varuha prispeva k vzpostavljanju podlage za osveščanje in aktivno prizadevanje za implementacijo ustavno zagotovljenih človekovih pravic v športu. Na praktičnem izvedbenem nivoju pa varuh pomaga in prispeva k vzpostavljanju pogojev za kakovostnejšo implementacijo osnovnih statusnih pravic, ki jih imajo športniki na podlagi Zakona o športu in iz njega izhajajočih pravnih aktov. Širše delovanje varuha je pomembno za izboljševanje in vzpostavljanje potrebnih pravnih osnov za

zagotavljanje varnega športnega okolja, kar je temelj pri zagotavljanju nemotenega udejstvovanja športnikov pri športnih aktivnostih in doseganju vrhunskih športnih rezultatov ter temeljni pogoj za zagotavljanje izvajanja javnega interesa Republike Slovenije na področju športa. Dodatno pa so z vzpostavitvijo instituta strokovni delavci v športu ob že obstoječih možnostih zaščite pridobili možnost podpore pri nemotenem zagotavljanju njihovega kakovostnega in strokovnega dela v okviru športa in športnih organizacij na ozemlju Republike Slovenije. Pomembno je, da je država v imenu javnega interesa Republike Slovenije na področju športa prepoznala pomen športnikov in strokovnih delavcev v športu in jim na tak način dodatno zagotovila institucionalno zaščito.

Poleg osveščanja in neposredne pomoči športnikom in strokovnim delavcem je treba poudariti prispevek instituta varuha k dvigovanju zavesti in informiranosti o pomenu vrednot enakosti, solidarnosti, demokratičnosti, fair playa, pravne varnosti, družbene odgovornosti, dobrega upravljanja športnih organizacij, integritete, etičnosti, človekovih pravic itd. Konkretnije si institut varuha in varuh pri vsakodnevnem delovanju prizadevata k dvigu pravne urejenosti, delovanju v skladu s pravili, nadzoru nad izvajanjem javnega interesa in dobrega upravljanja slovenskega športa ter spoštovanju etičnih načel v športu.

Treba je poudariti pomembno nalogo varuha pri identifikaciji področij športa, ki zahtevajo večjo skrb oziroma pozornost urejanja ali nadzora. Prepoznavanje potencialno občutljivih področij za športnike, trenerje, izvajanje javnega interesa ter trende razvoja športa v družbi omogoča postopek abstrakcije vsebine obravnavanih primerov in pridobljene informacije pri reševanju primerov. Pri tem je ključna kvalitativna in kvantitativna analiza vsebine primerov, s katerimi se iskalci informacij, pomoči ali pobudniki obračajo na varuha, kar omogoča argumentiran ter sistematičen pristop k urejanju odprtih vprašanj ali podnormiranih področij v slovenskem športu. Na podlagi ugotovitev in trendov varuh letno poroča Vladi Republike Slovenije in informira javnost o stanju na področju športa, pravic športnikov in strokovnih delavcev in si s priporočili in pobudami prizadeva za pozitivne spremembe in dvig družbene odgovornosti in urejenosti na področju športa v Republiki Sloveniji.

Tako so pomemben del letnega poročila tudi priporočila, ki jih varuh predstavi Vladi Republike Slovenije in športnim organizacijam, s čimer si prizadeva izboljšati posamezno ciljno področje, ki ima neposreden ali posreden vpliv na pravice športnikov ali strokovnih delavcev v športu oziroma na udejanjanje javnega interesa na področju športa v Republiki Sloveniji.

Kljub povedanemu pa je treba poudariti, da varuh nima zakonske možnosti odločanja v sporih ali sprejemanja odločitev, ki bi vzpostavile ali zagotovile posamezne pravice. Lahko pa varuh za nosilnike iz prvega odstavka 66. člena ZŠpo-1 na podlagi prejetih pritožb, pripomb, predlogov in pobud predvsem športnikov oziroma njihovih zakonitih zastopnikov, strokovnih delavcev v športu in drugih pristojnih organov pošlje predloge, mnenja, kritike ali priporočila, ki so jih ti dolžni obravnavati in nanje odgovoriti v roku. Varuh omenjenim nosilnikom pomaga tako, da jim svetuje, jih seznani s pravicami in pomaga pri njihovem uveljavljanju, jih usmerja, zanje pridobiva informacije ali pa celo pomaga pri reševanju sporov s tehnikami alternativnega reševanja sporov, predvsem mediacije, če vsi udeleženi s tem soglašajo.

2.2 ZAKONSKA UREDITEV IN PRISTOJNOSTI VARUHA

Zakonsko podlago delovanja varuha predstavljata 66. člen Zakona o športu (Uradni list RS, št. 29/17, 21/18 – ZNOrg, 82/20, 3/22 – ZDeb in 37/24 – ZMat-B) ter Pravilnik o delovanju in financiranju varuha športnikovih pravic (Uradni list RS, št. 69/17, 94/23) (v nadaljevanju Pravilnik).

Državni zbor je leta 2017 sprejel Zakon o športu, ki v 66. členu uzakonja podlago za delovanje varuha športnikovih pravic v okviru resornega ministrstva, ki pokriva področje športa. Po imenovanju Vlade Republike Slovenije je varuh športnikovih pravic začel delovati 1. aprila 2018 v prostorih ministrstva. Do leta 2023 je varuh deloval v okviru Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport, v letu 2023 pa je varuh organizacijsko prešel pod Ministrstvo za gospodarstvo, turizem in šport.

Varuh skrbi za dosledno varstvo pravic športnikov in strokovnih delavcev v športu, odgovarja na njihova vprašanja, pobude in pritožbe ter posreduje v primeru sporov. Prav tako pa kot moralna avtoriteta s svojimi priporočili in predlogi dobrih praks pomaga pri izboljšanju delovanja in organiziranosti športa v Republiki Sloveniji.

2.3 DOSTOPNOST VARUHA

2.3.1 Kontakt

Varuh deluje v pisarni, ki je v prostorih Ministrstva za gospodarstvo, turizem in šport na naslovu Kotnikova ulica 5, 1000 Ljubljana, kjer ga lahko zainteresirani tudi osebno obišejo. Navedeni naslov je tudi naslov za pošiljanje pisnih dokumentov.

Osebno je varuh dosegljiv v prostorih varuha v času uradnih ur, in sicer vsak torek in četrtek med 9. in 13. uro.

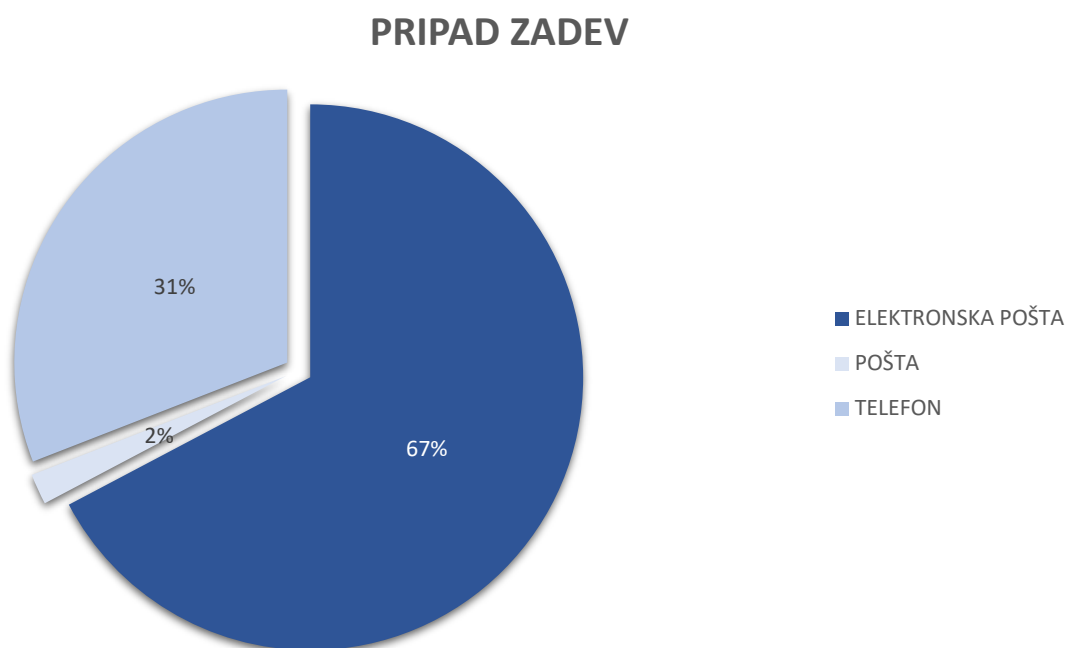
V času uradnih ur je varuh na voljo tudi na telefonski številki 01 400 32 11. Športnikom in strokovnim delavcem v športu je varuh vedno dosegljiv na mobilni številki 051 388 361.

Prav tako je mogoče z varuhom kontaktirati preko elektronske pošte na naslovu *rozle.prezelj@gov.si*.

2.3.2 Stiki varuha s športniki v letu 2024

Graf 1:

Spodnji graf prikazuje pripad zadev v varuhovo obravnavo po posameznih komunikacijskih poteh, ki so posameznikom na voljo. Na varuha se je po elektronski pošti obrnilo 37 oseb, po telefonu 17 oseb, ena oseba pa se je na varuha obrnila po navadni pošti. Pri grafu je upoštevan zgolj prvi stik z varuhom.

Varuh, kot je prikazano zgoraj, omogoča iskalcem pomoči različne komunikacijske poti. V letu 2024 je bil prvi kontakt največkrat vzpostavljen po elektronski pošti, sledili so prvi stiki po telefonu. Kontaktov po klasični pošti pa skoraj ni več oziroma je bil tak zgolj en primer. Osebnostno, v času uradnih ur, v letu 2024 ni bilo vzpostavljenih prvih stikov.

Podatki nakazujejo na ustalitev prakse in potrebo iskalcev pomoči po hitrem in neformalnem stiku z varuhom pri prvem iskanju stika in pomoči. S tem se potrjuje, da je za športnike in strokovne delavce pomemben osebni pristop, ki iskalcem pomoči ob neformaliziranem postopku zagotavlja zaupanje ter daje občutek varnosti oziroma jih

ne izpostavlja in postavlja iz cone udobja. Prav to je predvsem za športnike velika dodana vrednost instituta varuha. Na splošno pa se kaže, da se obče družbene spremembe na področju komuniciranja in telekomunikacij odražajo tudi pri komuniciranju z varuhom. Tako večina komunikacije v postopkih pomoči pri varuhu poteka po telefonu ali elektronski pošti, osebni sestanki in dopisi, poslani po klasični pošti, pa so številčno zanemarljivi. Tako tudi varuh pri svojem delu največ komunicira z iskalci pomoči po telefonu ali elektronski pošti. Fizično pošto uporablja zgolj za najbolj formalne dopise, kadar je treba zagotoviti varovanje pravic v postopku, uradno sledljivost dokumentov in komunikacije itd.

Treba je poudariti, da zaradi narave zakonskih pooblastil varuh postopkov ne vodi strogo po Zakonu o upravnem postopku ali drugih uveljavljenih postopkih na drugih pravnih področjih, ampak jih po potrebi uporablja smiselno, kar še dodatno omogoča prilagajanje nudenja pomoči po meri in glede na potrebe športnika ali strokovnega delavca v športu. Na podlagi ZŠpo-1 in Pravilnika je postopek pri varuhu brezplačen ter zaupne in neformalne narave.

2.4 FINANCIRANJE VARUHA

Sredstva za delovanje varuha se zagotavljajo iz proračuna Republike Slovenije, in sicer na podlagi 4. člena Pravilnika o delovanju in financiranju varuha športnikovih pravic (Uradni list RS, št. 69/17, 94/23). Varuh za svoje delo prejema nadomestilo v višini 50 odstotkov osnovne plače 58. plačilnega razreda uslužbencev v javnem sektorju.

3 POROČILO O OBRAVNAVANIH ZADEVAH

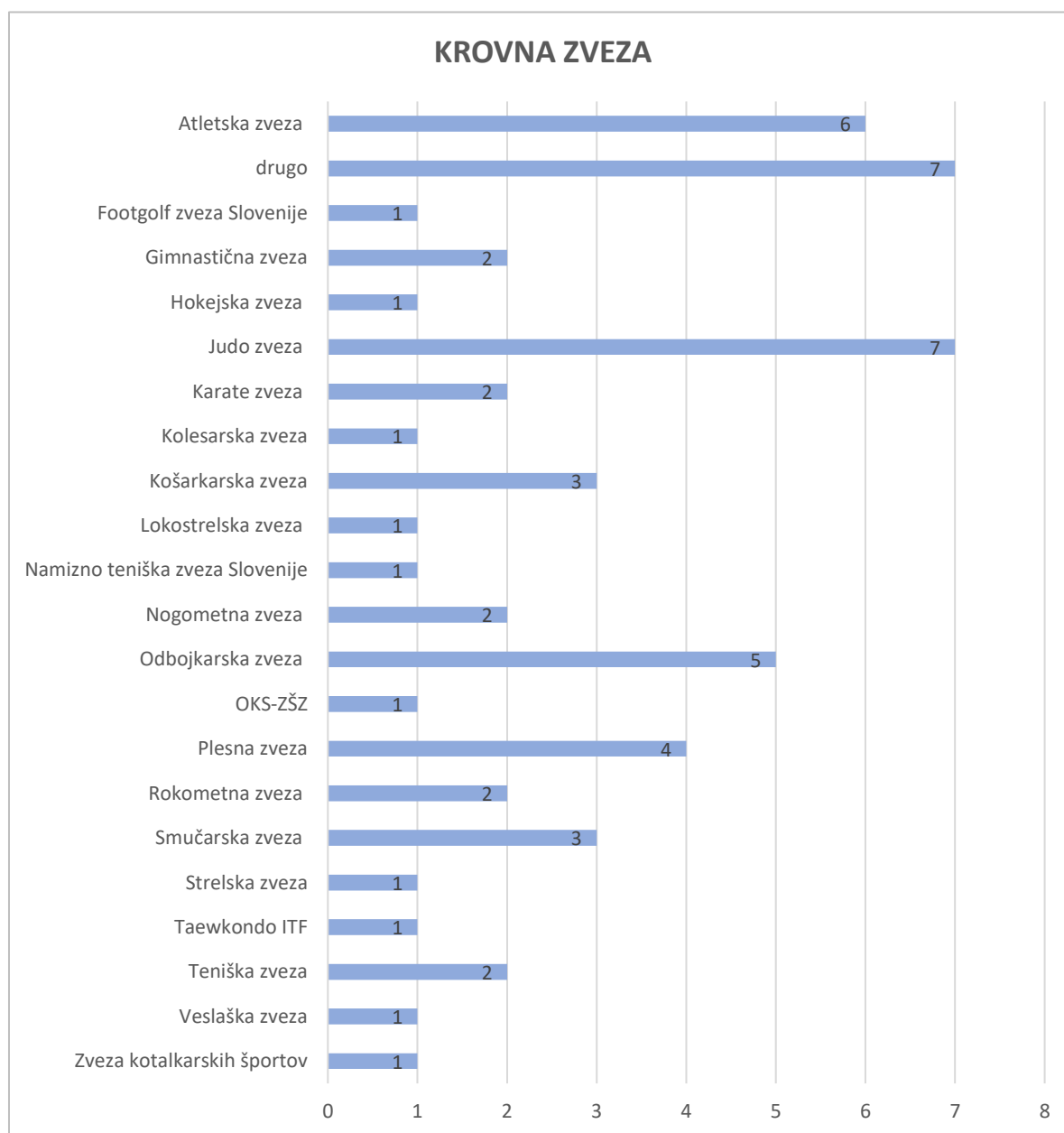
3.1 STATISTIKA

V nadaljevanju je grafično predstavljena statistika dela varuha. Iz posameznega grafa je razvidno število zadev po posameznih kategorijah v določenem vsebinskem postopkovnem sklopu.

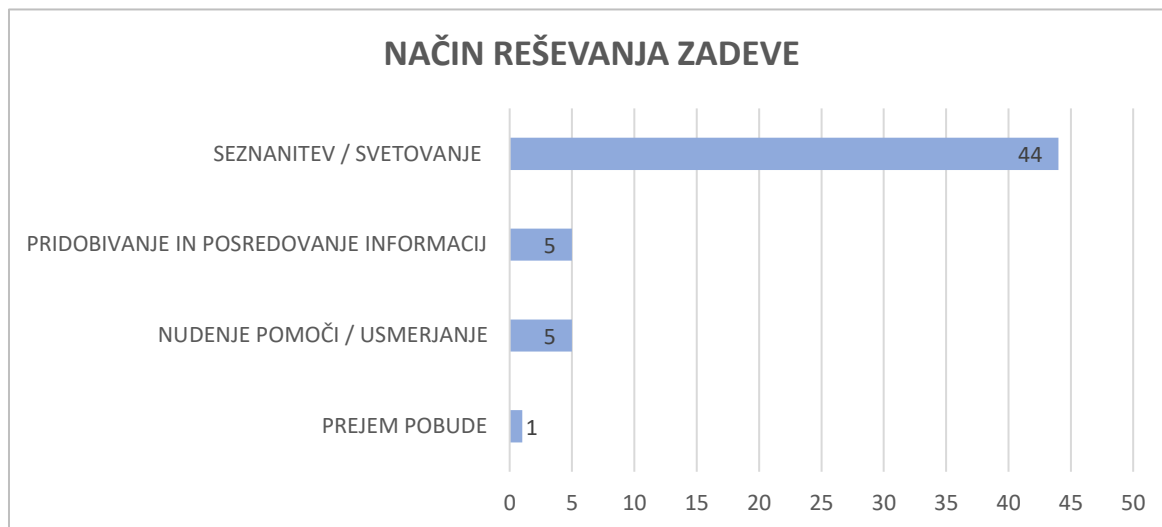
Spodnji prikaz je zgolj informativen, saj je namenjen jasnejši predstavi dela varuha javnosti. Zaradi narave dela, prepletanja pestrosti dejanskih stanj in pravnih podlag med avtonomnimi pravili športnih organizacij in državnimi pravili ter načelno večplastnostjo zadev je delo varuha težko celostno in realno predstaviti zgolj s pomočjo statistike.

Graf 2: Spodnji graf prikazuje število zadev glede na organizacije, katerih član je bil iskalec pomoči oziroma na katere se je nanašal obravnavani primer.

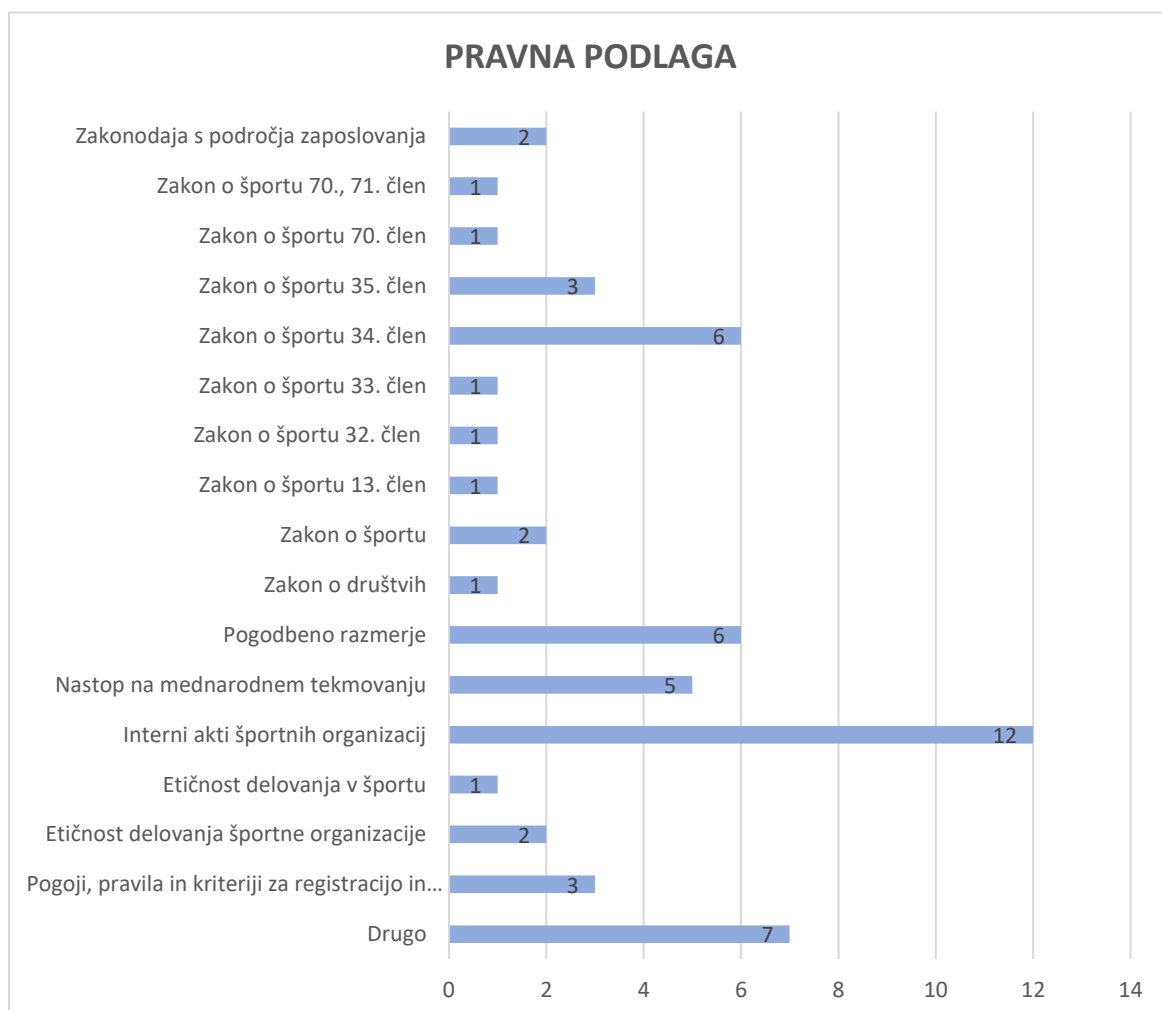
Pri interpretaciji grafa je treba upoštevati, da gre za informativni prikaz, pri čemer je treba upoštevati tudi velikost športne panoge, naravo panoge itd. Dodatno je treba poudariti, da izstopanje primerov, povezanih z Atletsko zvezo Slovenije, ne pomeni, da so delovanje organizacije ali razmere v panogi bistveno slabši od ostalih, ampak na to vpliva dejstvo, da sem kot nekdanji atlet in trener z atleti veliko v stiku, zaradi česar se ti, večkrat kot ostali športniki ali trenerji, obračajo po nasvete in pomoč k varuhu, kar nedvomno nakazuje na pomen prepoznavnosti instituta in ugled varuha v javnosti, ki je povezana s pomočjo in posledično zaščito športnikov. Prav to nakazuje tudi na pomen prepoznavnosti varuha in institucije v javnosti.

Graf 3: Iz grafa je razviden tip aktivnosti oziroma pomoči varuha v posameznih zadevah.

Graf 4: Graf prikazuje najpogostejše pravne podlage, na katere so se nanašali obravnavani primeri.

3.2 VSEBINSKO POROČILO

V obdobju od 1. januarja do 31. decembra 2024 je varuh obravnaval petinpetdeset (55) različnih zadev, ki so se nanašale na različna področja v športu. Pri obravnavi in reševanju primerov je varuh z iskalci pomoči večinoma komuniciral po telefonu in elektronski pošti. Nekaj, predvsem razjasnitvenih sestankov pa je potekalo v prostorih varuha po predhodnem dogovoru.

V sklopu osveščanja javnosti je bilo poročilo varuha za leto 2023 predstavljeno Strokovnemu svetu Republike Slovenije za šport in delegatom na skupščini Olimpijskega komiteja Slovenije – Združenja športnih zvez v Ljubljani. Varuh se je sestal tudi z Varuhom človekovih pravic in predsednikom Komisije za preprečevanje korupcije. Posebej pomembno je tudi srečanje z zagovornikom načela enakosti glede zagotovitve izvajanja načela enakosti v praksi. Pri primerih, ki jih obravnava varuh, gre dostikrat prav za vprašanja, povezana z zagotavljanjem načela enakosti v praksi.

Nadaljevalo se je tudi dobro sodelovanje in vzdrževanje stikov s Komisijo športnikov pri Olimpijskem komiteju Slovenije – Združenju športnih zvez in Klubom slovenskih olimpijcev.

Na podlagi vsebine primerov in vrste pomoči športnikom in športnim delavcem je mogoče glede na prevladujoč element primera klasificirati tri osnovne oblike pomoči oziroma vrste postopkov.

Prva vključuje seznanitev in svetovanje športnikom in strokovnim delavcem s pravnimi podlagami in vsebino njihovih pravic ter svetovanje, povezano s konkretnim vprašanjem.

Druga oblika je pridobivanje in posredovanje informacij o primerih, zaradi katerih so se športniki ali strokovni delavci obrnili po pomoč. V okvir te oblike pomoči sodi tudi vzpostavljanje kontakta za športnike z organi, ki so pristojni za posamezno vprašanje oziroma uveljavljanje pravice ali druge zadeve, povezane z vsebino svetovanja.

Tretja oblika pa je nudenje pomoči in usmerjanje pri reševanju posameznih primerov oziroma sporov. Pri tem je treba poudariti, da se zaradi materialne in postopkovne pestrosti pri reševanju posameznega primera velikokrat med seboj prepletajo in kakovostno nadgrajujejo vse tri oblike postopkov. V okviru te oblike pomoči varuh na pristojno organizacijo občasno v postopku komunikacije naslavlja tudi priporočilo za ureditev zadeve ali izboljšavo področja.

Kot alternativno obliko pomoči in kadar narava primera to omogoča, varuh za rešitev odprtih vprašanj med športnikom in športno organizacijo omogoča tudi različne oblike mediacije in druge metode alternativnega reševanja sporov.

3.2.1 Seznaiter in svetovanje

Med obravnavanimi zadevami v letu 2024 je bilo največ primerov, kar štiriinštirideset (44), v katerih sta bila iskalcem pomoči nudena seznaiter oziroma neodvisni pravni nasvet kot pravni pouk in svetovanje o njihovem primeru. Obravnavani so bili primeri oziroma vprašanja, ki se vsebinsko nanašajo na statusna vprašanja športnikov in strokovnih delavcev v športu, oziroma vprašanja, ali jim določena pravica pripada in na kakšen način jo lahko uveljavijo. Za tovrstne primere in postopke je značilno, da varuh pri podpori in svetovanju iskalcem pomoči ne vzpostavlja stika z državnimi organi ali športnimi organizacijami, ampak s pravnim znanjem, poznavanjem športa in izkušnjami, pridobljenimi iz drugih, podobnih, primerov, športnikom svetuje in jih usmerja.

Zaradi izjemno pestre tekmovalne sezone na mednarodni ravni, predvsem zaradi olimpijskih iger kot največjega večpanožnega športnega tekmovanja, se je veliko vprašanj v letu 2024 vsebinsko nanašalo na t. i. tekmovalna vprašanja, kot je npr. imenovanje in nastop v reprezentanci, pa tudi na vprašanje registracije in kategorizacije. Kar nekaj vprašanj se je nanašalo na finančna sredstva za financiranje programov športa iz javnih virov in posledično financiranja programov športa s strani športnih organizacij, predvsem nacionalnih panožnih športnih zvez. Razlog leži predvsem v dejstvu, da ta sredstva kot sistemska podpora športnikom omogočajo izvedbo priprav na tekmovanja in nastope na tekmovanjih. Dodatno pa je bilo nekaj

vprašanj povezanih s civilnopravnimi pogodbenimi razmerji med klubom ali nacionalno panožno športno zvezo in izpolnjevanjem teh obveznosti.

Varuh je obravnaval primere, ko je bila pravna podlaga Zakon o športu in iz njega izhajajoči podzakonski akti ali pravna pravila, ki konkretizirajo javno pooblastilo, ki ga Zakon o športu podeljuje športnim organizacijam. Kot je bilo že omenjeno zgoraj, so se primeri, povezani z ZŠpo-1, nanašali predvsem na 13., 32., 33., 34., 35., 70. in 71. člen tega zakona. Strukturno je moč zaznati, da se po deležu zmanjšuje število primerov glede plačila nadomestila za vzgojo nepogodbenih amaterskih športnikov in izdajo izpisnic. Obenem pa so se primeri strukturirali okoli temeljnih statusnih pravic po Zakonu o športu in pridobivanju pogojev za njihovo udejanjanje. Dodatno je zaznati, da se podlaga, obravnavana v okviru svetovanja, premika od svetovanja, povezanega z vsebino ZŠpo-1, k civilnopravnim – pogodbenim vsebinam in na področje internih aktov športnih organizacij.

V skupni strukturi ne več tako izstopajoča, a še vedno prevladujoča, pravna podlaga je 34. člen Zakona o športu. Poudariti je treba pozitiven trend, ki ga je moč zaznati na področju pridobivanja izpisnic in zaračunavanja nadomestil za nepogodbene amaterske igralce. Športniki oziroma njihovi starši so se namreč začeli preventivno obračati na varuha glede tematike izpisnic, podpisov dogovorov in plačila nadomestil, preden njihovi otroci dopolnijo 14 let oziroma preden podpišejo kakršenkoli dogovor ali pogodbo ali zaprosijo za izpisnico iz športne organizacije. Večina vprašanj se je nanašala predvsem na pravico kluba do zaračunavanja nadomestila in pogojevanje izdaje izpisnice s plačilom denarnega nadomestila za otroke, ki imajo status amaterja in nimajo sklenjene pogodbe s klubom, ki ga zapuščajo. Na tem mestu je treba ponovno poudariti, da je sodelovanje z Inšpektoratom za šolstvo in šport dobro, kar je v veliki meri pripomoglo k dejstvu, da športniki na podlagi inšpekcijskega nadzora in izdaje odredb nemoteno pridobijo izpisnice in se registrirajo v novo športno organizacijo. Kljub temu pa to ne reši vprašanja plačila nadomestila, ki formalno v aktih športnih organizacij še kar ostaja. Zaznati je tudi, da športne organizacije vprašanje plačila nadomestila rešujejo različno, tako formalno s spremembami internih pravil kakor tudi z neformalnimi dogovori. Treba pa je izpostaviti, da kljub poskusom v

preteklosti, da bi se to področje uredilo, še vedno ni enovite systemske ureditve tega področja.

V sklopu pestrosti podlag obravnavnih primerov je zaznati večje število vprašanj, povezanih z izpolnjevanjem pogodbenih obveznosti med klubom ali nacionalno panožno športno zvezo in športnikom ter skladnostjo internih aktov športnih organizacij oziroma s strani organov športnih organizacij sprejetih odločitev v povezavi s pravili športnih organizacij in pravnim redom Republike Slovenije in ZŠpo-1. Predvsem je problematično, da športnikom in športnicam, razen varstva pravic pred rednimi sodišči, ni zagotovljeno drugo učinkovito pravno sredstvo, ki bi predvsem hitreje meritorno odločilo o sporu ter tako omogočilo nemoteno nadaljnje športno udejstvovanje.

Kar nekaj vprašanj se je nanašalo na izvajanje uradnega tekmovalnega sistema oziroma tekmovanj, bila pa so tudi vprašanja, povezana s financiranjem programov športa in športnikov. Zanimivo je še dejstvo, da se je za razliko od prejšnjih let kar nekaj vprašanj nanašalo tudi na tujce, ki trenirajo v Republiki Sloveniji, tukaj tekmujejo ali celo (glede na tekmovalni sistem panoge) nastopajo za reprezentanco, vendar z vidika pravnega reda Republike Slovenije ne morejo uveljavljati enakih pravic kot športniki s slovenskim državljanstvom.

3.2.2 Pridobivanje in posredovanje informacij

Nadgradnja primerov seznanitve in svetovanja so primeri, kjer varuh dodatno vstopi v stik s pristojno organizacijo in za iskalca pomoči pridobi informacijo in mu na podlagi pridobljene informacije nadalje svetuje in ga usmerja. Tovrstnih primerov je bilo v letu 2024 pet (5). Primeri so se nanašali na vprašanja dostopnosti do javne športne infrastrukture in kategorizacije športnika ter zaposlitve športnika v javni upravi. Vsa ta vprašanja imajo pravno podlago v Zakonu o športu. Dodatno pa so se primeri nanašali tudi na pridobivanje informacije o roku za prijavo na tekmovanje in pravilni uporabi tekmovalnih pravil ter prevedbi plačilnega razreda za strokovnega delavca v športu po novem Zakonu o skupnih temeljih sistema plač v javnem sektorju (Uradni list RS, št. 95/24).

3.2.3 Nudjenje pomoči in usmerjanje

Pri nudenju pomoči se varuh aktivno udeležuje reševanja nastale dejanske situacije, kjer vsebina primera nakazuje potencialno ogrožanje pravic športnikov ali strokovnih delavcev v športu. Pri tem je postopek sprejemanja odločitve, vezane na pravico športnika ali strokovnega delavca v športu, lahko še v teku ali pa je odločitev ali negativna posledica že nastala. Varuh je v teh primerih poleg pridobivanja in svetovanja tudi aktivno sodeloval v komunikaciji s pristojnimi institucijami. V letu 2024 je bilo takih primerov pet (5).

Primeri so se nanašali na vprašanje odnosa športnih organizacij do njihovih pravil in sprejetih odločitev. Sem sodijo primeri, kot je npr. pravica do opravljanja izpita za pridobitev licence in posledično vprašanje usposobljenosti po Zakonu o športu, obravnava posamičnih disciplin znotraj Nacionalne panožne športne zveze, uporaba internih aktov in izpolnjevanje pogodbenih obveznosti. Skupni imenovalec vseh primerov izhaja iz potencialne diskriminacije oziroma neenake obravnave posameznika.

3.2.4 Posredovanje pri reševanju sporov

V letu 2024 ni bila izvedena nobena mediacija.

3.2.5 Obravnava in izdaja pobud

V sklopu javne objave predloga Nacionalnega programa športa 2024–2033 na portalu E-demokracije je varuh podal pobudo za strateško izboljšavo področij, ki jih je v preteklih letih zaznal kot problematična in za katere meni, da jih je treba obravnavati v naslednjem desetletnem obdobju. Pripombe so bile usmerjene predvsem v del zagotavljanja družbene odgovornosti na področju športa v Republiki Sloveniji in izvajanje javnega interesa, opredeljenega v Zakonu o športu.

Prav tako je z zagotavljanjem varnega športnega okolja in zaščito osebne integritete športnikov pred nasiljem v športu povezan predlog varuha, da bi Inštitut za slovenski

jezik predlagal najustreznejše slovensko poimenovanje za angleški termin *safeguarding*.

V letu 2024 je varuh spremljal implementacijo pobude in sodbe Delovnega in socialnega sodišča v Ljubljani št. V Ps 1408/2021 z dne 16. 3. 2022. Po sprejemu pravilnika s strani Ministrstva za zdravje (Pravilnik o preventivnih zdravstvenih pregledih športnikov, Uradni list RS, št. 53/24), v katerem je uredilo pravico registriranih športnikov do preventivnega zdravniškega pregleda, je varuh podal pobudo, da se informirajo vsi deležniki v športu o ureditvi tega področja. Pri tem je treba poudariti, da pravilnik v določenem delu v celoti ne sledi sodbi in ustavnemu načelu enakosti.

Določene pobude pa so bile izdane tudi v sklopu obravnave primerov, predvsem v postopkih nudenja pomoči in usmerjanja.

3.2.6 Udeležba na prireditvah in druge aktivnosti

Varuh z zadovoljstvom poroča, da je po večletnih prizadevanjih za ureditev področja zaščite športnikov pred nasiljem v športu, v letu 2024 zaznati pozitiven premik v pravo smer. Tako se je v sklopu Ministrstva za gospodarstvo, turizem in šport oblikovala delovna skupina za obravnavo tega področja, ki je na Dnevih OKS izvedla uvodno okroglo mizo na temo izboljšanja varnosti in integritete v športu. Ta tema je bila izpostavljena tudi na internem posvetu pri predsednici države na temo spolnega nasilja v športu. Prav tako je varuh sodeloval na različnih okroglih mizah, ki so jih organizirale nevladne organizacije in so obravnavale nasilje v športu. Prav tako je varuh na temo nasilja nad ženskami in deklicami v športu sodeloval pri vprašalniku posebne poročevalke Združenih narodov za poročilo Generalni skupščini ZN za leto 2024.

Varuh je v letu 2024 imel več intervjujev na temo pravic in razmerij v športu. Pozitiven trend je, da se je število tovrstnega pojavljanja varuha v javnosti povečalo. Tudi to je eden izmed pomembnih kanalov za osveščanje javnosti o obstoju instituta, njegovem delu ter o tem, kako lahko varuh pomaga.

Varuh je nadaljeval s sodelovanjem s Pravno fakulteto Univerze v Ljubljani, kjer se kot predavatelj redno udeleževal Pravne klinike za pravo v športu.

Varuh je poleg poročanja in predstavitve letnega poročila na skupščini Olimpijskega komiteja Slovenije in Strokovnemu svetu Vlade Republike Slovenije za šport sodeloval tudi na fokusnih skupinah za pripravo Nacionalnega programa športa v Republiki Sloveniji za obdobje 2024–2033. Na povabilo Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije je varuh sodeloval tudi na posvetu o pripravi Strategije športa gluhih do leta 2030.

Varuh se je udeležil tudi drugih vabil na prireditve in posvete.

4 IZPOSTAVLJENA PROBLEMATIKA V LETU 2024

Tudi v letu 2024, tako kot že v preteklih letih, je v ospredju težava, da športnikom ni zagotovljena pravica do pravnega sredstva v okviru športa. Športnikom, kot državljanom, je ta pravica zagotovljena le pred rednimi sodišči. Pri tem pa odločanje ni prilagojeno sporom, ki izvirajo iz športa oziroma športne aktivnosti. Prav tako je proces pred rednimi sodišči predolg in športnikom v času športne kariere ne omogoča učinkovitega pravnega varstva. Zato ponovno poudarjam, da bi bilo nujno zagotoviti alternativne oblike reševanja sporov v športu. Dodaten argument za vzpostavitev neodvisnega meritornega reševanja sporov je, da športne organizacije oziroma njihova vodstva pri reševanju sporov najpogosteje izhajajo iz pozicije moči, ki jo črpajo iz statusa in finančne podlage in ki jo načeloma zagotavljata ZŠpo-1 in država. Ponovno poudarjam, da navkljub varuhovim prizadevanjem za mirno reševanje sporov, kjer sem v preteklosti že pomagal s tehnikami mediacije, ni mogoče reševati resnejših sporov, še posebej kadar je spor povezan s finančnimi sredstvi. Razlog je v tem, da se vodilni športni funkcionarji zavedajo, da se spori pred rednimi sodišči rešujejo počasi, izid tožbe pa je zaradi pomanjkanja znanja o športu in pravne prakse ter nespecializiranosti za reševanje športnih sporov zelo negotov. Dodatno pa temu botruje tudi zavedanje športne organizacije, da je majhna verjetnost, da bi športnik ali strokovni delavec vložil tožbo zoper zvezo ali klub.

Ponovno se je pokazalo, da je pomembno osveščanje športnih organizacij o delovanju v skladu z internimi pravili in obvladovanju integritetnih tveganj pri delovanju in sprejemanju odločitev. Ta se tako kažejo predvsem v privilegiranju posameznikov ali odnosu do njih in uporabi ter interpretaciji pravnih aktov športnih organizacij v njihovo korist ali škodo. V letu 2024 se je to kazalo predvsem na področju pravic, vezanih na tekmovalni sistem, kot je imenovanje in nastop za reprezentanco, ali pa sklepov organov, ki omogočajo športnikom direktno ali indirektno pridobivanje pravic po Zakonu o športu.

V splošnem se je ponovno izkazalo, da je treba večjo pozornost nameniti ukrepom za zagotavljanje varnega športnega okolja in povečati učinkovitost nadzora države nad izvajanjem javnega interesa v Republiki Sloveniji. V ospredje je treba postaviti zdravje

in osebno integriteto športnikov oziroma zaščito športnikov. Varuh močno upa, da se bo pozitiven trend na tem področju nadaljeval tudi v letu 2025.

Pri vpisu v javno evidenco registriranih in kategoriziranih športnikov se je ponovno izkazala pomanjkljivost, da športniki niso del postopka vpisa v evidenco registriranih in kategoriziranih športnikov, čeprav so nosilci pravic, ki jih v postopku pridobijo. Tako se športniki soočijo s potencialnim nepravilnim vpisom ali nevpisom šele, ko želijo uveljaviti pravico, ki izhaja iz registracije ali statusa kategorizacije. Zaradi rokov ali pomanjkanja aktivne legitimacije v postopku športniki težko uveljavljajo pravice v procesu postopka vpisa.

Pri dodelitvi uporabe in terminov javne športne infrastrukture je priporočljivo, da se dodelitev terminov izvede po vnaprej predvidenem postopku, ki bo upošteval določbe ZŠpo-1, ki se nanašajo na javni interes in prednostno uporabo javnih športnih objektov. Prav tako je potrebno, da se dostopnost do javnih športnih objektov zagotovi tudi preko določanja cene uporabe javnih športnih objektov. Struktura cene mora upoštevati, da se za programe športa, ki so priznani in sofinancirani s strani lokalne skupnosti ali države, ne zaračunava tržna cena uporabe, ampak se s strukturo cene pokrivajo zgolj stroški dejanskega vzdrževanja.

V času pisanja tega poročila varuh z velikim zadovoljstvom poroča, da je Direktorat za šport na Ministrstvu za gospodarstvo, turizem in šport skupaj z varuhom in Inšpektoratom za šport pripravil okrožnico o pravilni uporabi 70 in 71. člena Zakona o športu in jo posredoval Skupnosti občin Slovenije, Združenju občin Slovenije ter Združenje mestnih občin Slovenije.

5 PRIPOROČILA ZA LETO 2025

Priporočilo 1 (2024)

Varuh daje pobudo, da pristojno ministrstvo za šport nadaljuje pozitiven trend na področju sistemskega pristopa k zagotavljanju varnega športnega okolja in integritete v športu. Predvsem na področju zagotavljanja varnosti in preprečevanju nasilja v športu.

Priporočilo 2 (2024)

Varuh daje pobudo, da pristojno ministrstvo za šport pregleda Pravilnik o usposabljanju strokovnih delavcev v športu (Uradni list RS, št. 49/18) in prouči možnosti posodobitve pravilnika ter na primeren način vključi tematike, ki so povezane z zagotavljanjem varnega športnega okolja, s poudarkom na preprečevanju nasilja v športu, med obvezne vsebine.

Priporočilo 3 (2024)

Varuh daje pobudo, da pristojni organ preuči možnosti zagotovitve temeljnih pravic športnika kot osebe v procesu vpisa v register registriranih športnikov in razvrščanje v sistem kategorizacije.

Priporočilo 4 (2024)

Varuh daje pobudo, da nosilec Zakona o zaščiti prijaviteljev Uradni list RS, št. 16/23 oziroma vlada prouči možnost uporabe zakona na področju športa. Če ni z obstoječo vsebino možna neposredna uporaba tega zakona na področju športa, naj se s primerno dopolnitvijo zakona to omogoči.